

Г. Ремпф, ключовий експерт проекту «Удосконалення стратегій, політики та регулювання інновацій в Україні»:

«Об'єднання в мережі інфраструктури підтримки інновацій та бізнесу»¹.

<...> *Інфраструктура трансферу технологій.* Недостатня комерціалізація дослідницьких результатів – це ахілесова п'ята українського національного інноваційного середовища. Наразі не існує адекватних механізмів брокерства трансферу технологій, ані структур, які оцінюють, обліковують та співвідносять потреби в технологіях з надлишком постачальників технологій та їх споживачами. Як наслідок, існуючий розрив між інноваційно відсталими українськими підприємствами та їх західними колегами тільки збільшується.

Попри вагомий патентний портфель, наявність офісів із трансферу технологій в університетах та певну кількість гравців на полі трансферу технологій, існуючі ініціативи не дають очікуваних результатів. Швидше, університети ретельно охороняють свою інтелектуальну власність, що ускладнює порівняння розробок різних університетів для компаній, які можуть бути зацікавлені в них, а агенти з трансферу технологій виказують пасивність у питаннях співвідношення технологічних потреб з технологічними рішеннями. Трансфер технологій переважно обмежується публікацією результатів профінансованих державою досліджень, без активного просування проєктів, що зазвичай робиться технологічними брокерами. Існують комп'ютерні бази даних, але вони не об'єднані в одну мережу, що дуже ускладнює широкому загалу роботу з ними. Складається враження, що майже ніхто в цій інфраструктурі не зацікавлений у тому, щоб насправді оцінити та донести реальні потреби компаній до навчальних закладів, принаймні не існує жодних фінансових заохочень до співпраці між вищими навчальними закладами й малим та середнім бізнесом – кількість таких угод вельми обмежена.

Розрив між вищими навчальними закладами та промисловістю в Україні є досить суттєвим. Існуюче законодавство не дозволяє університетам і науково-дослідним інститутам ставати співзасновниками в приватній компанії. Прийняття закону про Науковий парк КПП у 2008 р. мало б покращити ситуацію, але наразі особливий позитивний вплив не помітний.

---

¹ Закінчення. Поч. див.: Шляхи розвитку української науки. – 2012. – № 4 (83). – С. 113–114; № 5 (84). – С. 158–161; № 6 (85). – С. 69–72.

Щоб зменшити цей розрив, інфраструктура підтримки бізнесу має бути забезпечена не тільки належними ресурсами, а й найсучаснішими методологіями та інструментами. Найшвидший спосіб цього досягти – це співпрацювати з організаціями, що мають успішний досвід у брокерстві технологій. Еталоном у цій галузі є Європейська мережа підприємств (EEN), чий успіх послужив вагомим важелем для урядів чотирьох континентів у фінансуванні центрів за межами Європи. Наразі мережа EEN охоплює не тільки країни Євросоюзу, а вже має свої представництва в Armenії, Боснії та Герцеговині, Чилі, Китаї, Хорватії, Єгипті, Македонії, Ісландії, Ізраелі, Чорногорії, Норвегії, Російській Федерації, Сербії, Південній Кореї, Швейцарії, Сирії, Турції тощо, а завдяки проекту «Підтримка наукоємних та інноваційних підприємств, а також трансфер технологій у бізнес в Україні» представництво EEN з'явилося і в Україні.

Для успішного функціонування й розвитку, учасники консорціуму та пов'язані з ними організації потребують не тільки достатнього фінансування, а й координації зусиль міжнародних, національних та регіональних центрів трансферу технологій (включаючи технологічних брокерів, пункти зв'язків із громадськістю у вищих навчальних закладах, послуги з трансферу технологій Національної академії наук тощо) з метою уникнення копіювання послуг та заплутування клієнтів. Підготовка дослідницьких центрів у сфері каналів трансферу технологій, навичок у веденні перемовин, мовних навичок, та навичок маркетингу технологій мають істотно допомогти в просуванні українських технологічних розробок у світі.

Контактні пункти 7 Рамкової програми – Національні інформаційні пункти (НІП). Суттєвим недоліком українського інноваційного поля є небажання українських дослідників ставати частиною міжнародних консорціумів та брати участь у 7 Рамковій програмі (РП7).

Хоча Національна інноваційна програма принесла певні результати, значна частина українського інноваційного потенціалу залишається невикористаною, оскільки штат Національного інформаційного пункту (НІП) працює на умовах часткової зайнятості, отже він приділяє більше уваги організаційним проектам.

Впровадження механізму управління та самооцінки є ключовим елементом. Наразі не існує інструментів для детального моніторингу послуг НІП чи навіть стандартних процедур надання НІП послуг. Це потребує заснування життєздатної структури регіональної підтримки НІП, яка б мала за мету знаходження та заохочення дослідників брати участь у РП7. Добре структурована система НІП є критично важливою задля розширення участі українських партнерів у РП7 та зміцнення робочих відносин між

українськими та європейськими дослідниками. Постійні тренінги з різних аспектів РП та семінари обміну досвідом допоможуть досягти високого рівня послуг та експертизи НІП.

Системи НІП мають бути адаптовані не тільки до національної політики, пріоритетів та стратегії, а й до існуючих національних структур (уряд, засоби фінансування досліджень, наукові та ділові кола тощо) та РП7 і мереж НІП.

Наразі в Україні існує єдиний офіційний Національний контактний центр INCO. Система НІП в Україні складається із семи регіональних НІП – Місцевих інформаційних пунктів (МІП). Національний інформаційний пункт в Україні (координатор НІП) та Національний інформаційний пункт ЄС з науково-технічної співпраці з Україною регулярно надають Міністерству освіти і науки, молоді та спорту України звіти про проведену діяльність, що частково формуються на основі інформації з МІЦ. НІП було засновано Міністерством освіти та науки України 1 серпня 2003 р. згідно з наказом № 514. Він розташований у приміщеннях Київського центру науково-технічної та економічної інформації.

Послуги НІП надаються регіональними МІПами. У 2003 р. була заснована мережа МІПів, які складаються з державних центрів з науки, технології та економічної інформації, а також вищих навчальних закладів. Послуги МІП забезпечуються дев'ятьма особами, що працюють за сумісництвом, а координація роботи регіональних МІП здійснюється координатором НІП. Діяльність координатора НІП фінансується як з державного бюджету, так і з бюджету ЄС. МІПи отримують кошти за надання послуг, які відбираються на тендерних засадах. МІПи виступають субпідрядниками в цих відносинах і підписують угоду безпосередньо з координатором НІП.

Вимоги щодо тематичної спеціалізації не встановлюються, отже, кожен МІП веде діяльність за всім технологічним спектром. Якщо виникають складнощі з передовими технологіями, зазвичай надсилається неформальний запит окремим членам МІП, зважаючи на їх професійний досвід, галузь спеціалізації, або дослідницький потенціал організації, на базі якої діє МІП. МІП має порівняно обмежений доступ до наукових кіл (якщо порівнювати групову ідентичність МІП з українськими дослідниками). Частково це можна пояснити міцними зв'язками співробітників регіональних МІП з їх базовою організацією. Це означає, що певна кількість дослідників випадає з поля зору МІП. Зв'язки з промисловими колами, SME та приватними фірмами також досить обмежені, їх спектр залежить від регіону та дослідницької спеціалізації базової організації. Також обмеженим є доступ та подальше поширення інформації потенційним клієнтам, що розташовані у віддаленій

місцевості. Не всі МППи можуть надавати послуги експертної оцінки пропозицій, переважно завдяки відсутності належних спеціалістів та різного рівня експертизи в питаннях РП.

За інформацією голови НІЦ від 11 червня 2010 р., НІП вже допоміг українським дослідникам взяти участь у Рамковій програмі. У 7 Рамковій програмі 107 українських організацій взяли участь у 79 проектах загальним обсягом співфінансування з боку ЄС у розмірі 8,44 млн євро. Ці багатообіцяючі результати можна покращити, якщо заснувати та підтримувати НІП в усіх тематичних галузях РП7.

Європейський проект “Спільний центр підтримки інтеграції України у дослідницький простір ЄС” має на меті заснування обширної системи підтримки Українського національного інформаційного пункту (НІП), у якій центральний НІП буде постійно тренувати працівників регіональних МППів. Українська мережа НІП стане частиною європейських мереж НІП, що забезпечить поширення інформації щодо можливостей РП7 серед усіх зацікавлених сторін – вищих навчальних закладів, науково-дослідних інститутів та бізнесу.

Висновки. Інфраструктура підтримки інновацій і бізнесу є невід’ємною частиною політики підтримки нових компаній та малого й середнього бізнесу. Україна отримуватиме великий зиск, якщо заснує таку інфраструктуру згідно з міжнародними стандартами. Такі її частини, як неприбуткові інституції, партнерство між державними та приватними підприємствами, приватні компанії, відповідні департаменти вищих навчальних закладів тощо, бізнес-інкубатори, наукові центри, інноваційні центри та технопарки, незалежно від їхньої форми власності, мають бути поєднані з нагальними економічними потребами й стратегічним розвитком країни.

Організації, що надають підтримку бізнесу, гостро потребують державної допомоги, але стан державного бюджету майже не залишає простору для маневрів і вимагає мудрого розподілення бюджетних коштів. Вихід один – обрати, навчити та фінансово підтримувати декілька підприємств, що забезпечують найнагальніші послуги для суспільства. Напрями, у яких варто інвестувати – це трансфер технологій, заохочення високотехнологічних компаній та підтримка міжнародних дослідницьких консорціумів.

Інфраструктура підтримки інновацій та бізнесу не розробляється заради самої себе – вона має вносити вагомий внесок у створення економіки знань. Оскільки деякі мережі існують вже кілька десятиріч, українська інфраструктура інновацій та бізнесу може та має перейняти найкращий

накопичений досвід цих мереж. Наразі Україна планує заснувати Центри інновацій та бізнесу (BICs) та приєднати їх до Європейського центру бізнесу та інновацій (EBN-BIC) як повноправних членів.

Очікується, що співпраця з міжнародними мережами та ініціативами допоможе підвищити кількість і якість високопрофесійних послуг, що їх надає українська інфраструктура підтримки інновацій та бізнесу, що, у свою чергу, прискорить шлях українських підприємств до економіки знань» *(Гармонізація та синхронізація європейських та українських інноваційних програм. – К. : ТОВ «Сінта Захід». – 2011. – С. 19–21).*